

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่มีต่อผลการดำเนินงานของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เปรียบเทียบระหว่างกิจการที่ได้รับรางวัล การกำกับดูแลกิจการที่ดี และกิจการที่ไม่ได้รับรางวัลการกำกับดูแลกิจการที่ดี จากการสำรวจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผล การดำเนินงาน แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการกำกับดูแล กิจการบริษัทจดทะเบียนตามรายงาน บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางใน การศึกษาโดยแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนตามรายงาน
3. แนวคิดทางการบัญชี ด้านคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินงาน
5. บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

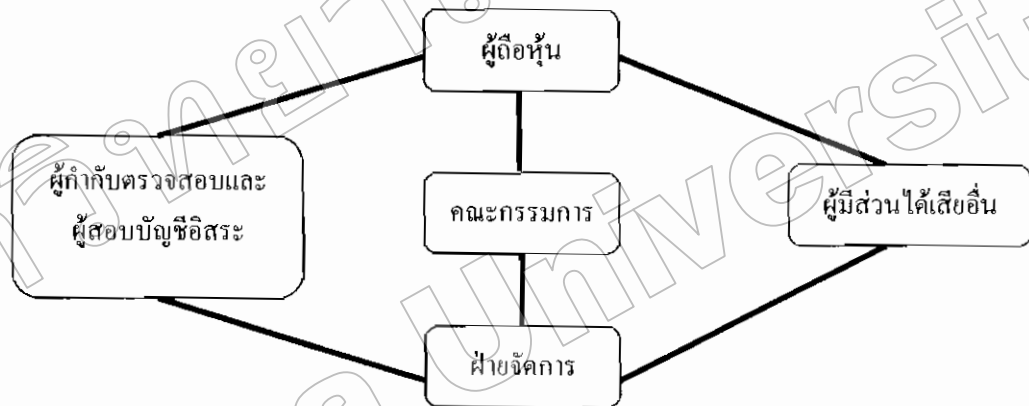
แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)

คำว่า “Corporate Governance” หรือ “การกำกับดูแลกิจการ” หรือ “ธรรมรัฐ” “ธรรมาภิบาล” ในรายงานของตลาดหลักทรัพย์ใช้คำว่า “การกำกับดูแลกิจการ” หมายถึง ระบบที่จัด ให้มีกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำและการควบคุมของกิจการให้มีความรับผิดชอบ ตามหน้าที่ด้วยความโปร่งใส และสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อรักษาเงินลงทุนและ เพิ่มคุณค่าให้ผู้ถือหุ้นในระยะยาวภายในกรอบการมีจริยธรรมที่ดีโดยรวมประกอบ

ในระบบการกำกับดูแลบริษัท มีบุคคล 3 กลุ่ม ที่มีบทบาทสำคัญในด้านการจัดการและ การสอดส่องดูแล ได้แก่ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่บริหารหรือฝ่ายจัดการ และกลุ่มผู้ถือหุ้นของ บริษัท ทั้ง 3 กลุ่ม ต่างมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน คณะกรรมการมีบทบาทที่สำคัญเพราะเป็น การควบคุม รักษาดูแลทรัพยากรของบริษัท (Stewards) ตัดสินใจเรื่องนโยบายของบริษัท และ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่บริหารหรือฝ่ายจัดการเพื่อจัดการงานประจำวัน เนื่องจากคณะกรรมการเป็น ผู้รับผิดชอบในเรื่องการดำเนินการบริษัท ทั้งกรรมการและฝ่ายจัดการจึงถูกกำหนดให้ทำหน้าที่ ตามที่ได้รับความไว้วางใจ (Fiduciary Duties) ซึ่งรวมถึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ (Duty

of Loyalty) ต่อบริษัทและต่อผู้ถือหุ้น รวมทั้งต้องทำงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีเหตุผล (Duty of Care) และรักษาผลประโยชน์ของบริษัท ซึ่งแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นในรูปของงบการเงินและรายงานประจำปีเป็นประจำ ในขณะที่ผู้ถือหุ้นแต่งตั้งผู้สอบบัญชีอิสระเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรายงาน และการจัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ รายงานและตอบคำถามของผู้ถือหุ้นทั้งหลาย (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2548)

ภาพที่ 2-1 แสดงให้เห็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม โดยรวมกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอื่นด้วย ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า นายธนาคาร ลูกจ้าง และประชาชน นอกจากนั้นยังมีกลุ่มผู้คอยกำกับและควบคุมการแสดง ได้แก่ ภาครัฐ และผู้สอบบัญชีอิสระ รวมไปถึงสังคมโดยรวม จึงมีความสำคัญที่ต้องรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายในบริษัท

ภาพที่ 2-1 ตัวแสดงในกรอบงานการกำกับดูแลกิจการ (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2548)

สำหรับการศึกษานี้ จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่บริษัททุกบริษัทควรนำมาปฏิบัติ โดยมีผลต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสของบริษัทและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของตลาดทุน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการเชื่อมโยงกันทั่วโลก การศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี เริ่มกล่าวถึงในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 19 และได้แพร่หลายไปในหลายประเทศ ซึ่งได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดโครงสร้างคณะกรรมการบทบาทความรับผิดชอบกลไกในการควบคุมกำกับกิจการรวมทั้งต้นทุนและผลตอบแทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รูปแบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี ให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อผู้ลงทุน และเกิด

ความยุติธรรมและโปร่งใสเพื่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เช่น เจ้าหนี้ คู่ค้า พนักงานและสาธารณชน เพราะเจ้าหนี้นิยมเสียหายหากไม่ได้รับการชำระหนี้ หรือพนักงานนิยมเดือดร้อนจากกิจการล้มละลาย หรือสาธารณชนหรือประเทศชาติ ย่อมเดือดร้อนจากการประกอบธุรกิจที่ไม่มีจริยธรรมทางธุรกิจ หรือ ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้นในที่นี้ผู้วิจัยจะเน้นขยายรายละเอียดของการกำกับดูแล จากหลักสากล โดยเฉพาะ ได้แก่ ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการเพื่อชี้แนะและจัดการธุรกิจและงานด้านต่าง ๆ ของบริษัท 3 ด้านคือ

1.1 โครงสร้าง หมายถึง ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบ ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายจัดการและผู้ถือหุ้น ทำให้มีกรอบงานที่สามารถดำเนินได้ต่อไป เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กระบวนการ หมายถึง ความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ (Responsibilities)

1.3 ความรับผิดชอบตามหน้าที่ (Accountabilities) คือ ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานนั้นต้องรับผิดชอบตามที่ ตลอดจนการตรวจสอบและการถ่วงดุลที่เหมาะสม หากการ จัดการเป็นเรื่องของการดำเนินการจัดการธุรกิจ การกำกับดูแลก็คือ การดูว่าการจัดการได้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง โดยบริษัทต้องการทั้งการกำกับดูแลที่ดีและการจัดการที่ดี ซึ่งการกำกับดูแลของบริษัทมหาชนจำกัดมีรากฝังลึกในทฤษฎีของนิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์

การแยก “การเป็นเจ้าของ” จาก “การจัดการ” หรือการควบคุมนำไปสู่หน้าที่และความรับผิดชอบตามทฤษฎีตัวแทน และได้นำไปสู่ปัญหา “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์” จึงจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลที่ดี (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

2. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี ดังนี้

2.1 โครงสร้างของผู้ถือหุ้นและโครงสร้างของการบริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกลไกการกำกับดูแล โครงสร้างแบบกระจุกตัวทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถทำหน้าที่ทั้งด้านการกำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองส่งผลให้การบริหารงานไม่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) การที่บริษัทให้ความสำคัญกับสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้บริหารรวมถึงมีกลไกรองรับการใช้สิทธิต่าง ๆ ของผู้ถือหุ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบริษัทโดยรวม กลไกเหล่านี้จะช่วยในการผลักดันให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

2.2 คณะกรรมการบริษัท เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของผู้บริหารหรือฝ่ายจัดการให้บรรลุตามเป้าหมายของบริษัท และมีความรับผิดชอบการต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอก ดังนั้นคณะกรรมการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้บริษัทมี

การกำกับดูแลที่ดี โดยเฉพาะควรเน้นไปที่บทบาท หน้าที่และโครงสร้างของคณะกรรมการ ซึ่งมี หน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับควบคุมดูแล ให้ข้อชี้แนะในการประกอบธุรกิจแก่ฝ่าย จัดการ รวมทั้งตรวจสอบการทำงานของฝ่ายจัดการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งใน การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวคณะกรรมการควรยึดหลักปฏิบัติ คือ ความยุติธรรม (Fairness) ความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบตามหน้าที่ (Accountability) ความรับผิดชอบในงาน (Responsibility) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544)

2.3 องค์ประกอบคณะกรรมการ ตามข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัท

จดทะเบียนกำหนดไว้ คือ คณะกรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive Director) คือ กรรมการที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการบริหารงานประจำหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท และคณะกรรมการ ที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non-Executive Director) คือ กรรมการจากภายนอกที่ไม่ได้มีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารหรือพนักงานประจำบริษัท ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระ (Independent Director) ซึ่งเป็นอิสระจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถทำหน้าที่คุ้มครอง ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นโดยรวมอย่างเท่าเทียมกันและกรรมการจากภายนอกอื่น (Outside Director) ที่ไม่ใช่ตัวแทนจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แต่อาจเป็นตัวแทนจากผู้ที่มีผลประโยชน์หรือ มีส่วนได้เสียกับบริษัท เช่น ลูกค้า เจ้าหนี้ เป็นต้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549)

2.4 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตามข้อพึงปฏิบัติที่ดี

สำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน มีดังนี้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549) ปฏิบัติตาม กฎหมาย วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัท

2.4.1 กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของบริษัทและกำกับควบคุมดูแล

ให้ฝ่ายจัดการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.4.2 มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นโดยสม่ำเสมอ ดำเนินงานโดยรักษา

ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น เปิดเผยข้อมูลต่อผู้ลงทุนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน มีมาตรฐานและโปร่งใส

2.4.3 กรรมการต้องมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์

ต่อการดำเนินธุรกิจ และมีความสนใจในกิจการของบริษัทที่ตนเองเป็นกรรมการอย่างแท้จริง รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องและมีจริยธรรม

2.5 คุณสมบัติของผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทจดทะเบียน ผู้บริหารและ

ผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทจดทะเบียน ต้องมีจริยธรรม มีความสามารถหรือมีประสบการณ์ใน ธุรกิจของบริษัท มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวัง เพื่อประโยชน์ของบริษัท

มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจและรับผิดชอบต่อสาธารณชน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549)

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนตามรายงาน

หลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นในตลาดทุน โดยได้พัฒนาเรื่องการกำกับดูแลกิจการอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็น “ปีแห่งการกำกับดูแลกิจการ” และมีนโยบายให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันขับเคลื่อนการกำกับดูแลกิจการในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง ในส่วนของตลาดทุน ก.ล.ด. มีบทบาทสำคัญในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการในบริษัทจดทะเบียน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทจัดการลงทุน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งในปีพ.ศ. 2548 การพัฒนาดังกล่าวเห็นผลเป็นรูปธรรมจากการเข้าร่วมโครงการประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance - Report on the Observance of Standards and Codes: CG-ROSC) ซึ่งประเมิน โดยธนาคารโลก ผลของการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการยอมรับระดับการกำกับดูแลกิจการของตลาดทุนไทยที่ได้มาตรฐานสากล

ต่อมา เพื่อให้การส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการมีพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง เมื่อต้นปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการการกำกับดูแลกิจการแห่งชาติขึ้น โดยมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการฯ มีนโยบายให้หน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี และจัดเรื่องนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยมีแนวนโยบายหลักในการดำเนินการ ดังนี้

1. การผลักดันแนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นค่อยไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีระยะเวลาปรับตัว
2. จะเน้นการส่งเสริมให้บริษัทตระหนักถึงประโยชน์ของการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มากกว่าการออกกฎหมายเชิงบังคับ
3. จะให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเน้นระบบการติดตามดูแลที่ดี เพื่อให้สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การผลักดันให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะกระทำควบคู่กันไปทั้งมาตรการจูงใจ และมาตรการลงโทษ
5. การแก้ไขกฎหมายจะต้องตระหนักถึงความพอดี และความเหมาะสมในทางปฏิบัติจะเน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

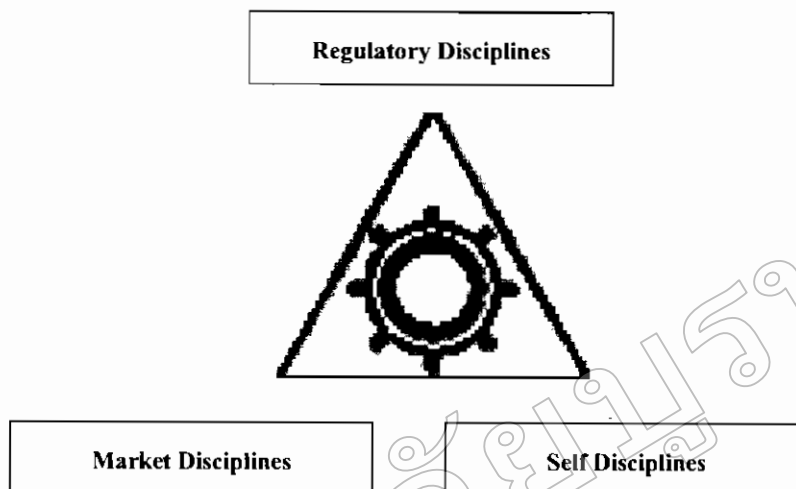
สำหรับกฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ ของไทยในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศแล้วพบว่า กฎหมายและข้อกำหนดส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานสากลแล้วไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการบัญชีไทยที่ส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีของสากล (International Accounting Standards Committee: IAS) และข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในแบบรายงานการเปิดเผยข้อมูลประจำปีซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับ แบบรายงานการเปิดเผยข้อมูลของอเมริกา (Form US10k) นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดอื่น ๆ อีกหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่งบังคับใช้เมื่อกลางปีพ.ศ.2545 (Sarbanes-Oxley Act of 2002: Sox) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดความน่าเชื่อถือของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินการผลักดันให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน นอกจากนี้จะเน้นในด้านการพัฒนากฎหมายและการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำผิดแล้ว ควรมุ่งเน้นที่ปัจจัยแวดล้อมที่จะจูงใจ และผลักดันให้บริษัทต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยควรทำควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่กรรมการ ผู้ลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ (Carrot and Stick)

การยกระดับการกำกับดูแลกิจการให้ได้ผล ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันผลักดันอย่างเต็มที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแรงผลักดัน 3 ด้านต่อไปนี้ถือว่ามีความสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี ดังภาพที่ 2-2 แรงผลักดัน 3 ด้าน

ออกข้อบังคับของทางการ (Regulatory Disciplines) หมายถึง การผลักดันจากภาครัฐ โดยการออกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำ

การกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันจากสังคม (Market Disciplines) หมายถึง การสร้างกลไกตลาดและแรงจูงใจ เพื่อให้กระแสสังคมเป็นแรงผลักดันให้บริษัทจดทะเบียนมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ความตั้งใจจากภาคเอกชน (Self Disciplines) หมายถึง การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญของการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี และตั้งใจนำแนวทางต่าง ๆ ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ภาพที่ 2-2 แรงผลักดัน 3 ด้าน

หลักหลักการประเมิน เป็นหลักเกณฑ์ที่บริษัท บริษัท แม็คกินซีส์ แอนด์ คัมพานี ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของกลุ่มประเทศ โออีซีดี (OECD Principles of Corporate Governance) ประกอบกับรายงานการกำกับดูแลกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในเดือนสิงหาคม 2544 เป็นกรอบในการพิจารณา โดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ดังนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น (Rights of Shareholders) น้ำหนัก 20%
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Treatment of Shareholders) น้ำหนัก 20%
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (Roles of Stakeholders) น้ำหนัก 10%
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency) น้ำหนัก 25%
5. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board Responsibilities) น้ำหนัก 25%

โดยในแต่ละหัวข้อหลักจะมีเกณฑ์ชี้วัดและประเมินการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว โดยมุ่งเน้นเครื่องมือชี้วัดที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ โดยพยายามหลีกเลี่ยงตัวชี้วัดที่เป็นนามธรรมหรือต้องใช้ความรู้สึกในการตัดสินซึ่งอาจเกิดการลำเอียงได้ ทั้งนี้ โดยหลักเกณฑ์การประเมินดังกล่าวได้มีการทบทวนและพิจารณาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข)

แนวคิดทางการบัญชี ด้านคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี

การกำหนดคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี (Qualitative Characteristics of Accounting Information) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลทางการบัญชีที่มีประโยชน์ ซึ่งอาจมีลักษณะเชิงคุณภาพหลายลักษณะ และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชียังสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชีอีกด้วย

การเลือกวิธีการบัญชีทำได้ใน 2 ระดับ คือ การเลือกหรือตัดสินใจโดยคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่และบทบาทในการออกมาตรฐานการบัญชี (เช่น คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี) และการเลือกหรือตัดสินใจโดยกิจการ

โดยปกติแล้ว การเลือกวิธีการบัญชีจะถูกจำกัดทากมีมาตรฐานการบัญชีให้ถือปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ไม่มีมาตรฐานการบัญชีในเรื่องนั้น ๆ กิจการจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชี โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดความหมาย และลักษณะของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่เกิดขึ้นเลือกวิธีการวัดมูลค่า ตลอดจนการนำเสนอข้อมูลในรายงานทางการเงิน

กิจการจะใช้วิจารณญาณประกอบการตัดสินใจและเลือกวิธีการบัญชีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกิจการ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีด้วย ในกรณีดังกล่าว วิธีการบัญชีที่กิจการเลือกใช้ต้องทำให้รายงานทางการเงินให้ข้อมูลที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้มีความเชื่อถือได้ มีความเชื่อถือได้ ความเป็นกลางและปราศจากความลำเอียง มีความระมัดระวังและมีความครบถ้วนในทุกกรณีที่มีนัยสำคัญ

ประโยชน์ของคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี

คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีให้ประโยชน์ต่อผู้ใช้ ดังนี้

1. ช่วยให้แนวทางและบรรทัดฐานสำหรับกิจการในการตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลทุกฝ่าย
2. ช่วยในการบัญชีศัพท์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชี
3. ช่วยให้แนวทางในการเลือกทางเลือกที่มีอยู่ เพื่อให้รายงานการเงินแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชีในเรื่องนั้นไว้
4. ช่วยให้ผู้ใช้เข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ และข้อจำกัดของข้อมูลทางการบัญชี
5. ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลหลายฝ่าย ทั้งผู้จัดทำและผู้ใช้รายงานทางการเงินและสามารถนำแนวคิดทางการบัญชีไปใช้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ในการกำหนดแนวคิดทางการบัญชี

แนวคิดทางการบัญชีในเรื่องคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคิดนี้ไม่ใช่กฎเกณฑ์ แต่เป็นแนวทางขั้นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานการบัญชี
2. ทางเลือกของวิธีการบัญชีที่กำหนดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เลือกใช้ข้อมูลที่มีประโยชน์มากที่สุด โดยมีต้นทุนในการได้มาซึ่งข้อมูลที่ประหยัดที่สุด

3. นโยบายการบัญชีที่กิจการกำหนดขึ้น ควรสามารถตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย โดยไม่คำนึงถึงความพอใจของบุคคลพอใจของบุคคลฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ

ลักษณะคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี

คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีกำหนดขึ้นสำหรับผู้ใช้ที่มีความรู้ความเข้าใจพอสมควรเกี่ยวกับธุรกิจและเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ และมีความพยายามที่จะศึกษาข้อมูลนั้น

คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากประโยชน์และคุณลักษณะที่จะให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

คุณภาพของข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. คุณภาพขั้นต้นของข้อมูล (Primary Decision Specific Qualities) ประกอบด้วย

1.1 ความเกี่ยวข้องกับปัญหา (Relevance)

1.1.1 คุณค่าในการแสดงผลงานและคุณค่าในการคาดคะเน (Feedback Value and Predictive Value)

1.1.2 ความทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness)

1.2 ความเชื่อถือได้ (Reliability)

1.2.1 ความสามารถตรวจสอบได้ (Verifiability)

1.2.2 ความเป็นจริงของข้อมูล (Representational Faithfulness)

1.2.3 ความเป็นกลาง (Neutrality)

2. คุณภาพขั้นรองของข้อมูลและความสัมพันธ์กัน (Secondary and Interactive Qualities)

ประกอบด้วย

2.1 ความสามารถเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูล (Comparability)

2.2 ความสม่ำเสมอ (Consistency)

นอกจากนี้แล้ว การนำเสนอข้อมูลทางการบัญชียังมีข้อจำกัดอีก 2 ประการ คือ ข้อจำกัดในการนำเสนอและใช้ข้อมูลทางการบัญชี และข้อจำกัดที่ต้องยอมรับ

คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีตามแนวคิดนี้ ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของคุณภาพแต่ละอย่าง เนื่องจากข้อมูลจะมีคุณภาพ แต่ละลักษณะมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลทางการบัญชีอาจลดคุณภาพของข้อมูลที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น กิจการจัดทำงบการเงินระหว่างกาล เพื่อให้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างทันเวลา ซึ่งเป็นคุณภาพ

ที่มีลักษณะความเกี่ยวข้องกับปัญหา แต่การจัดทำงานการเงินระหว่างกาลอาจต้องอาศัยการประมาณการที่สมเหตุสมผลเพื่อวัดมูลค่าบางรายการ ซึ่งอาจลดคุณภาพทางด้านความเชื่อถือได้ลงไปบ้าง (เมธากุล เกียรติกระฉาย และศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2547, หน้า 4-13)

ผู้ให้ข้อมูลทางการเงินบัญชี

ข้อจำกัดในการเสนอ และใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชี

คุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล

คุณภาพขั้นต้นของข้อมูล

ส่วนประกอบของ
คุณภาพขั้นต้น

คุณภาพขั้นรองและความสัมพันธ์กัน

ข้อจำกัดที่ยอมรับ

ผู้ตัดสินใจและคุณสมบัติเฉพาะ
เช่น ความรู้และความเข้าใจในกิจการ

ผลประโยชน์ที่ได้รับ > ต้นทุน

ความเข้าใจในธุรกิจและคุณสมบัติ
เฉพาะของผู้ให้ข้อมูล

ความมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

ความเกี่ยวข้องกับปัญหา

ความเชื่อถือได้

คุณค่าในการ
คาดคะเน

คุณค่าในการ
แสดงผลงาน

ความทันต่อ
เหตุการณ์

ความสามารถ
ตรวจสอบได้

ความ
เป็นกลาง

ความ
เป็นจริง

ความสามารถเปรียบเทียบได้
(รวมทั้งความสม่ำเสมอ)

ความมีนัยสำคัญ

ภาพที่ 2-3 ลำดับขั้นความสำคัญของคุณภาพของข้อมูลทางการเงินบัญชี

ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชี

ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชีประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. ผู้ใช้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการโดยตรง ผู้ใช้กลุ่มนี้สนใจในความสามารถในการก่อให้เกิดกระแสของกิจการ การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของบุคคลในกลุ่มนี้ (เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้) เกี่ยวข้องกับจำนวนเงิน ระยะเวลาและความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับ ผู้ใช้กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของบุคคลเหล่านี้มีผลต่อการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ

ผู้ใช้กลุ่มนี้หมายถึง เจ้าของ เจ้าหนี้ ผู้บริหารและพนักงาน ซึ่งมีความสนใจข้อมูลเป็นพิเศษและมีอำนาจในการสั่งการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น ข้อมูลตามความต้องการของธนาคารที่ให้สินเชื่อแก่กิจการ ข้อมูลตามเงื่อนไขของการกู้ยืมหรือการค้าประกัน เป็นต้น

2. ผู้ใช้ข้อมูลอื่น ๆ ผู้ใช้ข้อมูลกลุ่มนี้สนใจข้อมูลทางการเงินในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา หรือเป็นตัวแทนกลุ่มบุคคล เช่น ที่ปรึกษาการลงทุน นักวิเคราะห์ทางการเงิน รัฐบาลและสหภาพแรงงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินงาน

การวัดผลการดำเนินงานสามารถวัดได้จาก อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการวัดความสามารถในการทำกำไรของแต่ละบริษัท นักวิเคราะห์ทางการเงินมักใช้การวัดนี้ในการประเมินผลประกอบการของบริษัท โดยพิจารณาจากยอดขาย สินทรัพย์ ส่วนของผู้ถือหุ้น หรือ มูลค่าหุ้น

กำไรเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนในกิจการหนึ่ง ๆ บริษัทที่ผลประกอบการไม่ดี ไม่สามารถทำกำไรได้ จะไม่สามารถดึงดูดเงินลงทุน จากแหล่งทุนภายนอกได้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทางการเงินก็สนใจในผลกำไรเช่นกัน เพราะเป็นเครื่องสะท้อนถึงอนาคตของบริษัทและความพยายามในการหาเงินมาเพื่อชำระหนี้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนแล้วแต่ให้ความสนใจในการทำผลกำไรของบริษัท เพราะมีความสำคัญอย่างมากในการเพิ่มมูลค่าของบริษัทในอนาคต

การจะวัดความสามารถในการทำกำไรของบริษัทหากจะดูจากงบการเงินเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอเพราะจะไม่สามารถตีความลงไปได้ลึกมากนัก การนำอัตราความสามารถในการทำกำไรของบริษัทมาช่วยวิเคราะห์ จะสามารถมองภาพสถานการณ์และการทำกำไรของบริษัทได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องระลึกรู้ในการพิจารณาจากงบการเงิน โดยเฉพาะงบกำไรขาดทุนก็คือ

รายได้ที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินจะใช้หลักการจับคู่รายได้กับค่าใช้จ่าย คือ เมื่อมีการขายก็จะคำนวณว่าต้นทุนของการขายเป็นเท่าไร ดังนั้น ส่วนต่างระหว่างยอดขายและต้นทุนก็คือกำไรหรือขาดทุน ถ้าไม่มีการขายก็จะไม่เกิดต้นทุน และก็จะส่งผลให้ไม่มีกำไรหรือขาดทุนด้วย ซึ่งอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินฐานะการเงินและวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการ โดยการนำเอารายงานการเงินต่าง ๆ ในงบกำไรขาดทุนและงบดุลมาพิจารณาในรูปของอัตราส่วนต่าง ๆ อาจแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratios) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้หรือชำระหนี้สินหมุนเวียน จึงเป็นอัตราส่วนที่เป็นประโยชน์ในการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนที่นิยมใช้ ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratios)

2. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ของธุรกิจ โดยอัตราส่วนที่นิยมใช้ ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Net Worth Ratios) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Assets Ratios)

3. อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios) ได้แก่ อัตราหมุนของสินทรัพย์ (Asset Turnover)

4. อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios) ความสามารถของธุรกิจในการทำกำไรนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเท่า ๆ กับความสามารถในการจัดหาทรัพยากรมาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรนั้นจะมุ่งที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลของการดำเนินงานที่รายงานอยู่ในงบกำไรขาดทุน และความสามารถในการจัดหาทรัพยากรของธุรกิจที่รายงานอยู่ในงบดุล การวิเคราะห์ดังกล่าวจะใช้เพื่อประเมินความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจประกอบด้วยอัตราส่วน ดังนี้

4.1 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นการสะท้อนอัตราผลตอบแทนของการลงทุนเมื่อเทียบกับ 1 หน่วยของสินทรัพย์ อัตราส่วนนี้บอกให้ทราบว่า ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมากิจการมีกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงให้เห็นว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนสูง

4.2 อัตราผลตอบแทนจากเงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนนี้ชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนที่ผู้เป็นเจ้าของจะได้รับจากการลงทุน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการหาผลตอบแทนจากเงินทุนของกิจการ อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงยิ่งแสดงว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการหาผลตอบแทนจากเงินทุนของกิจการมาก

4.3 อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ เป็นการสรุปผลจากการประกอบธุรกิจว่าได้ผลตอบแทนมากน้อยเพียงไรเมื่อเทียบกับรายได้ ถ้ากิจการมีอัตรากำไรสุทธิสูงก็แสดงว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการทำกำไรสูง อัตราส่วนนี้ยังไม่อาจสรุปว่าธุรกิจมีความสามารถหากำไรดีหรือไม่ดี เนื่องจากหากบริษัทขายสินค้าได้น้อย ก็อาจมีอัตรากำไรสุทธิต่อรายได้ สูงกว่ากรณีที่ขายสินค้าได้มาก จึงต้องพิจารณาควบคู่กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากเงินทุนส่วนของเจ้าของ

4.4 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ (Operating Expenditure on Sales) รายได้รวม การตีความ อัตราส่วนดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจการในการควบคุมค่าใช้จ่าย ยิ่งอัตราส่วนต่ำเท่าใดยิ่งส่งผลดีต่อกำไรของกิจการ ข้อสังเกตคือ หากอัตราส่วนนี้สูง อัตรากำไรสุทธิจะต่ำลงเสมอ

จากทฤษฎีที่อ้างอิงข้างต้นในที่นี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์หาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่มีต่อผลการดำเนินงาน โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินงานเรื่องอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรในการวิเคราะห์

เนื่องจากการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability Analysis) จะมุ่งหวังที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลของการดำเนินงานที่รายงานอยู่ในงบกำไรขาดทุนและความสามารถในการจัดหาทรัพยากรของธุรกิจที่รายงานอยู่ในงบดุล โดยผู้วิจัยจะเลือกวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจากการหาอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนจากเงินทุนส่วนของเจ้าของ และอัตรากำไรสุทธิ เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการดำเนินงาน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดและทฤษฎีที่สรุปไว้ข้างต้น ผู้วิจัยหลายท่านได้นำมาประยุกต์และพัฒนา งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และจากการทบทวนบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่มีต่อผลการดำเนินงาน: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะแบ่งการทบทวนบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี
2. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการดำเนินงานของบริษัทในด้านของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตรากำไรสุทธิ

1. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี จีวรธรรม ทรัพย์ระโทก (2548) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่มีผลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การที่บริษัทจดทะเบียนจะเป็นบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีได้นั้นนอกจากจะต้องถือปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้กำหนดไว้แล้ว คุณลักษณะภายในของบริษัทซึ่งได้แก่ปัจจัยภายในด้านโครงสร้างการกำกับดูแลของกิจการก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นบริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บุญณานุช ชิวเกียรติยิ่งยง (2549) ศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อคุณค่าของข้อมูลกำไรและข้อมูลกระแสเงินสดในการกำหนดราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่ากำไรที่ไม่คาดหวัง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนไม่ปกติสะสมอย่างมีนัยสำคัญหมายความว่า ข้อมูลกำไรสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ได้ และข้อมูลกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ได้นั้นคือข้อมูลกำไรและข้อมูลกระแสเงินสด จากการดำเนินงานเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์

เกษมสันต์ พิมพ์อ่ำ (2550) ศึกษาผลกระทบของการประเมินบริษัทที่มีผลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลดีเด่นต่อปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาความมีคุณค่าของข้อมูลการได้รับการประกาศยกย่องของบริษัทที่ได้รับการประเมินว่ามี การกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยพิจารณาจากปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติรายวัน เปรียบเทียบ 3 ลักษณะ คือ บริษัทที่ได้รับการกับบริษัทที่ไม่ได้รับการประกาศยกย่อง เปรียบเทียบ ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติช่วงเวลาที่ได้รับการประกาศยกย่องเทียบกับช่วงเวลาที่ ประกาศกำไร และเปรียบเทียบปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติช่วงเวลาก่อนและหลังการ ได้รับการประกาศยกย่อง กลุ่มตัวอย่างคือ ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์รายวันของบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการประกาศยกย่อง และกลุ่มบริษัทที่เป็นกลุ่มควบคุมโดยเปรียบเทียบขนาดของ กิจการด้วยสินทรัพย์รวมที่แตกต่างกันไม่เกินร้อยละ 30 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2549 ไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ปกติประมาณ โดยใช้แบบจำลองเดินสุ่ม (Random Walk) การคำนวณปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติทดสอบด้วยวิธีเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าสถิติ t-Test ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษา พบว่าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติของบริษัทที่ได้รับการประกาศ ยกย่อง ไม่แตกต่างจากบริษัทที่ไม่ได้รับการประกาศยกย่อง ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติ ของบริษัทในช่วงที่ได้รับการประกาศยกย่องไม่แตกต่างจากช่วงที่บริษัทประกาศกำไร ขณะที่

ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เกินปกติของบริษัทก่อนและหลังจากที่ได้รับการประกาศยกย่องแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

จิราพร ไพรเดือน (2550) ศึกษาข้อมูลในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 พบว่า กิจกรรมที่ได้รับรางวัลการกำกับดูแลกิจการที่ดีจากโครงการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนที่จัดขึ้นโดยสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย มีผลทำให้ประโยชน์ของข้อมูลกำไรสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้ใช้งบการเงินให้คุณค่ากับการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรืออีกนัยหนึ่งการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยเพิ่มมูลค่าของกิจการ หรืออีกนัยหนึ่งทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการควบคุมและดูแลกิจการกันมากขึ้น

เมทแลนด์ (Maitland, 2001) ศึกษาเรื่องกฎระเบียบว่าด้วยการกำกับดูแลกิจการสำคัญหรือไม่ในการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง จากการศึกษาพบว่ากฎระเบียบของบริษัทมีความเป็นกลางอย่างทั่วถึงในตัวเองอยู่แล้ว บริษัทไม่ได้กระทำการอันไม่สุจริตใด ๆ ที่ส่งผลเสียต่อผู้ที่ไม่ได้ถือหุ้น แต่บริษัทสามารถสร้างความเที่ยงธรรม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ให้มากขึ้นได้ง่าย ด้วยการเขียนกฎระเบียบของบริษัทขึ้นใหม่หรือตีความกฎระเบียบเดิมที่มีอยู่ใหม่ให้มีลักษณะอำนวยความสะดวกผู้ไม่ได้ถือหุ้น มากกว่าต่อผู้ถือหุ้น แต่การเปลี่ยนกฎระเบียบของบริษัท การปฏิรูปให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้นนั้นอาจส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของบริษัท ในการที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

แอนเน่ และกัปท์ (Anderson & Gupta, 2006) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบแบบไขว้บริษัทที่มีการบริหารกิจการและความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงสร้างการเงินและระบบกฎหมายของประเทศ เป็นการศึกษาถึงการบริหารและความสามารถจากข้อมูลทางการเงิน การตลาด เทียบกับกฎหมายของแต่ละประเทศ จากผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันในการบริหารและการขยายตัวของธุรกิจ จากการศึกษาพบว่าสาเหตุสำคัญของการจัดการกำไรคือความต้องการดึงดูดใจนักลงทุนภายนอกด้วยต้นทุนที่ต่ำ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์พบว่า การจัดการกำไรจะเพิ่มขึ้นเมื่อ 1. กรรมการบริษัทมีอำนาจครอบงำด้านการบริหารจัดการ 2. กรรมการผู้จัดการ (Chief Executive Officer: CEO) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ (Chairman) ของบริษัทในคราวเดียวกัน 3. กรรมการผู้จัดการเป็นผู้ก่อตั้งบริษัท 4. มีคณะกรรมการตรวจสอบผลลง 5. มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลภายนอกซึ่งถือหุ้นในอัตราคงที่ (Outside Block Holder) ลดลง และสรุปว่าบริษัทที่มีการจัดการกำไรจะมีต้นทุนของเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในด้านของ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตรากำไรสุทธิ

2.1 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อาภรณ์ ค้วงทอง (2548) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสกับผลการดำเนินงาน กรณีศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากผลการศึกษาพบว่า ระดับของการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และงบการเงินประจำปีของบริษัทมีความสัมพันธ์ทางเดียวกันกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตลอดจนทฤษฎีตัวแทน แนวคิดในการนำเสนอข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงินจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มของบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสในระดับสูงจะมีค่าเฉลี่ยของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมากกว่ากลุ่มของบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลในระดับต่ำแต่ในส่วนของการทดสอบเพิ่มเติม ระดับของการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสมีความสัมพันธ์ทางเดียวกันกับผลการดำเนินงานในปีถัดไปของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ศัสสัน เสมอเชื้อ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล โดยจะใช้ข้อมูลทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน เก็บข้อมูลปี พ.ศ. 2546-2548 จำนวน 267 บริษัท โดยใช้วิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกิจการ อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สัดส่วนกรรมการอิสระ ความรู้ความชำนาญด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ส่วนการกระจุกตัวของการถือหุ้น 5 อันดับแรก และสัดส่วนการถือหุ้นของคณะกรรมการและผู้บริหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูล และผลการสำรวจพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระดับการเปิดเผยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

แลงค์ และลันด์โฮล์ม (Lang & Lundholm, 1993) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท กับลักษณะของบริษัท ผลการดำเนินงาน การออกหุ้นสามัญ โดยพิจารณาจากคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์ในทางบวก บริษัทขนาดใหญ่ มีระดับการเปิดเผยที่มีคุณภาพกว่า ระดับของการเปิดเผยเพิ่มขึ้นตามผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นทุน

2.3 อัตรากำไรสุทธิ สมศักดิ์ ประถมศรีเมธ (2549) ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูกิจการ โดยศึกษาจากกิจการจดทะเบียนที่อยู่ในระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน 68 บริษัท แบ่งเป็น 48 บริษัทที่ประสบความสำเร็จจากการฟื้นฟู และ 20 บริษัทที่ฟื้นฟูไม่สำเร็จ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยแบบไบนารีโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่า กิจการที่ประสบความสำเร็จในการฟื้นฟุนั้น มีคุณลักษณะที่ดีซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถในการฟื้นตัว ซึ่งประกอบด้วย ความเจริญเติบโตของยอดขาย มีการเปิดเผยข้อมูลขององค์กรที่โปร่งใสมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ระดับของรายการคงค้างที่เกิดจากความตั้งใจ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อันนำไปสู่ผลกำไรที่เป็นบวก เพื่อวัตถุประสงค์ในการดึงดูดเงินทุนจากภายนอก และเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขของการฟื้นฟูกิจการที่กำหนดโดย ก.ล.ด.

เด็ชเชอร์, สโลน, และฮัตตัน (Dechow, Sloan, & Hutton, 1996) ศึกษาเกี่ยวกับเหตุและผลของการตกแต่งกำไรของบริษัท โดยต้องการทดสอบว่าการจัดการกำไรที่เพิ่มมากขึ้นสามารถอธิบายได้ด้วยสมมติฐานการจัดการกำไร โดยมุ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับจุดอ่อนเกี่ยวกับโครงสร้างการกำกับดูแลภายในบริษัท รวมไปถึงผลของการจัดการกำไรต่อการตอบสนองของตลาดทุน

เซ็นกัฟตา (Sengupta, 1998 อ้างถึงใน สมชาย สุภัทรกุล 2544) พบว่าคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูล องค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี สามารถลดต้นทุนการกู้ยืม ทำให้การออกหลักทรัพย์เพื่อการกู้ยืมมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า ซึ่งต้นทุนการกู้ยืมก็จะต่ำด้วย ดังนั้นกำไรก็จะดีขึ้น

บุชแมน แอนน์ สมิทท์ (Bushman & Smith, 2001) ศึกษาถึงกลไกควบคุมต่าง ๆ สนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการรายงานและเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกการควบคุมและกำกับดูแลกิจการ ผลการศึกษาพบว่าการรายงานและการเปิดเผยข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ผลการดำเนินงานซึ่งวัดในรูปของกำไรสุทธิ อัตราส่วนผลตอบแทนของบริษัท ROI อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับกลไกควบคุมการรายงานและการเปิดเผยข้อมูลในส่วนที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ การจัดทำรายงานของคณะกรรมการ บทวิเคราะห์ผู้บริหาร และการเปิดเผยทางด้านจริยธรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวก และพบว่ามีประโยชน์อย่างมากจากการข้อมูลที่เปิดเผยตามหลักการกำกับดูแลกิจการ และสนับสนุนให้มีการศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลนี้กับผลการดำเนินงานทั่วไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการ

โดรเบทซ์, ชิลล์โฮเฟอร์, และซิมเมอร์แมนน์ (Drobetz, Schillhofer, & Zimmermann, 2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการกำกับดูแลกิจการของบริษัท

จดทะเบียนในประเทศเยอรมนี กับผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งครอบคลุมหลักการกำกับดูแลกิจการ 30 หลักการ ตาม (German Corporate Governance Code: GCGC) ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มย่อย คือ การกึ่งในการกำกับดูแลกิจการ ความรับผิดชอบและหน้าที่ของผู้ถือหุ้น ความโปร่งใส การกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการ และการตรวจสอบ โดยการนำผลการสำรวจจากการออกแบบสอบถาม 253 บริษัท ได้รับการตอบกลับมา 91 บริษัท มาทดสอบโดยใช้ค่าโตบินคิว (Tobin's Q) เป็นตัววัดผลการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลการกำกับดูแลกิจการ และผลการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัยในอดีต

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ในอดีตที่ผ่านมา ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี ส่วนมากจะเกี่ยวกับองค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ปัจจัยด้านการบริหารงานของกรรมการบริหาร โครงสร้างองค์กร นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานแต่ละกิจการที่แตกต่างกัน อาจจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย การที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ซึ่งระดับการเปิดเผยดี ทำให้นักลงทุนเกิดความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ได้รับ เมื่อระบบการบริหารจัดการดี ก็จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น นำมาซึ่งผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อผลการดำเนินงานเพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในบทที่ 1